

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

УДК 330.34:005.35(477"20")

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ІНДИКАТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ ВІДПОВІДНО ДО СЕРВІСНОЇ МОДЕЛІ

Момот В.Є., д.е.н., проф.

Сапін В.П., аспірант

Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

Сервісна модель економіки дає змогу компаніям створювати додаткову цінність як у момент продажу, так і протягом усього терміну служби виробу. Об'єктом продажу і споживання в сервісній моделі стає не тільки і не стільки сам продукт, скільки послуги, що надаються користувачеві у зв'язку з цим продуктом, або навіть лише послуги без продукту. Сервісна модель також дає змогу компаніям формувати комплексні пропозиції на продукцію і послуги. Крім того, сервісна модель дає змогу менеджменту відійти від ручного контролю співробітників і автоматизувати управління бізнес-процесами.

Перехід до сервісної моделі економіки може підвищити легкість ведення бізнесу, оскільки дає змогу компаніям досягти балансу у пропозиції «матеріальних» продуктів та послуг. Цю гіпотезу у розрізі світової економіки та у розрізі національної економіки України.

Показники, що характеризують легкість ведення бізнесу, бізнес-інфраструктуру та підходи до організації та ведення бізнесу у різних країнах знаходилися у центрі уваги дослідників досить давно, але починаючи з 2004 року Світовим банком було запроваджено «Індекс легкості ведення бізнесу», розрахунок якого охоплював 201 країну світу.

Індекс легкості ведення бізнесу – це рейтинг країн за рівнем зручності ведення бізнесу. Він визначається на основі кількох показників, таких як час і вартість реєстрації компанії, податкове навантаження, доступність кредитування та інші. Данні щодо індексу легкості ведення бізнесу містяться на сайті *Doing Business*, що належить до Світового банку [1]. *Doing Business* – це щорічний звіт, що випускався Світовим банком у період з 2004 по 2020 роки, який не тільки містить рейтинги, але й аналізує ділове середовище та регулювання в різних країнах. Доповнюючи індекс легкості ведення бізнесу, цей звіт оцінює різні фактори, як-от процедури створення бізнесу, отримання дозволів, захист інвесторів, сплата податків та інші показники, які впливають на бізнес-клімат. На жаль після 2020 року почалося переформатування й був запропонований новий індекс, котрий має назву *Business Ready* (B-READY), та навіть наразі ще нема публікацій щодо розподілу цього індексу. Більш того протягом дискусій які тривають було змінено назву індексу (на початкових етапах обговорення його пропонували називати *Business Enabling Environment*), й відповідне ідеологія його вимірювання ще остаточно не сформована. Тобто на сьогодні єдиним джерелом достовірних даних є архів сайту [1].

Легкість ведення бізнесу, як правило наводиться по кластерам країн з різним рівнем життя – країни з високим доходом, країни з доходом вище середнього, країни з доходом нижче середнього й країни з низьким доходом. Це є досить красномовним натяком, який підштовхує перевірити сформульоване припущення не тільки на глобальному рівні, але й на рівні окремих кластерів. Для перевірки гіпотези було також використане поділ країн світу за географічним принципом, відповідне до якого виділяються наступні макрорегіони – країни ОЄЦД з високим доходом, Європа та Центральна Азія, Близькій Схід та Північна Африка, Субекваторіальна та Південна Африка, Південна Азія, Східна Азія та Тихоокеанський басейн, Латинська Америка та Карибський басейн. Це у власну чергу дозволяє виконати прив'язку до географічної близькості/віддаленості країн з різним рівнем доходів. Для України експертами Світового банку з 2008 до 2020 року. Данні (див. рис. 1) свідчать, що Україна здійснила досить показовий прогрес у цьому аспекті, піднявшись зі 146-ї на 64-у позицію з 201 країни, що були включені до рейтингу. Разом з тим, починаючи з 2016 року легкість ведення бізнесу в Україні принципово не покращилася. Згідно з останнім звітом, що відповідає положенню на 2020 рік, в Україні все ще існували проблеми з веденням бізнесу, такі як бюрократичні перепони, корупція та неефективна правова система.

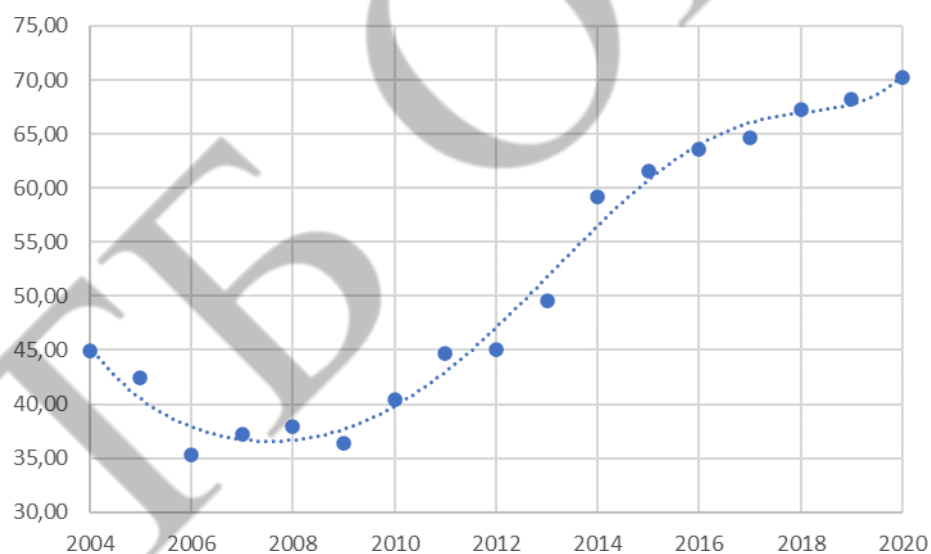

Рис. 1. Динаміка індексу легкості ведення бізнесу для України.

Джерело: дані архіву сайту [1].

Для перевірки авторської гіпотези у розрізі національної економіки України, було використане данні стосовно українського індексу бізнес-активності. З початку осені 2020 року в Україні розпочалися системні дослідження щодо активності внутрішнього бізнесу. Для оцінки цієї бізнес-активності був використаний індекс UBI, який було візуалізовано нарис. 2 за даними, сайту Дія.Бізнес [2, 3]. Ці дослідження проводилися з різною регулярністю, що відображалось у різній густині стовпчиків на

діаграмі. Найбільш інтенсивними вони були восени 2020 року, коли аналізувалися наслідки виходу з пандемії, а також у період з травня 2022 року, коли основною метою є визначення стану та потреб бізнесу в умовах воєнного конфлікту.

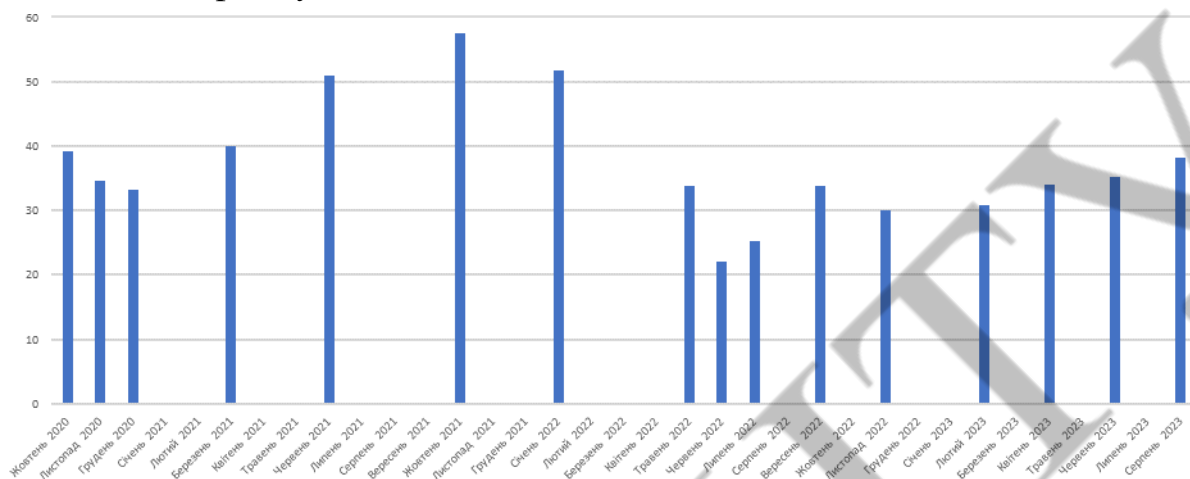

Рис. 2. Динаміка українського індексу бізнес-активності (UBI).

Джерело: дані архіву сайту [2, 3].

У якості головного індикатора переходу до сервісної моделі в економіці використовувалася питома вага доданої вартості послуг у загальному обсязі ВВП, що її можна знайти на сайті де світовий банк оприлюднює головні макроекономічні показники [4].

Розрахунок кореляційної матриці між питомою вагою доданої вартості послуг у загальному обсязі ВВП та індексом легкості ведення бізнесу у географічному розрізі наведено у табл. 1.

Таблиця 1. Кореляційна матриця переходу до сервісної економіки у географічному розрізі

Географічна область (регіон)	<i>r</i>	<i>p</i>
Африка Східна та Південна		
Східна Азія та Тихоокеанський регіон	-0,4016	0,1546
Європа та Центральна Азія	0,3766	0,1844
Європейський Союз	0,6172*	0,0187
Нестабільні країни та конфліктні ситуації	0,1576	0,5904
Високий рівень доходу	0,7006*	0,0053
Бідні країни з великою заборгованістю (БСКЗ)	0,0985	0,7376
Латинська Америка та Карибський басейн	0,6903*	0,0063
Найменш розвинені країни	0,8214*	0,0003
Низький рівень доходу	0,3180	0,2678
Нижче середнього доходу	0,1768	0,5454
Низький та середній дохід	0,1727	0,5549
Близький Схід та Північна Африка	0,1691	0,5634
Північна Америка	0,1479	0,6138
Члени ОЕСР	0,8299*	0,0002

Дохід вище середнього	0,1336	0,6489
Світ	0,0084	0,9772

Джерело: розрахунки авторів на основі даних сайтів [1] та [4]. *позначено значимі кореляції

Помітні кореляції для Європейського Союзу, країн Латинської Америки та Карибського басейну, якщо розглядати географічний аспект, а також є досить потужний зв'язок для між легкістю бізнесу та переходом до переважно сервісної моделі економіки для країн з високим рівнем доходу, найменш розвинених країн та членів ОЕСР якщо розглядати майновий аспект. Разом з тим, для світу в цілому будь-яка тенденція є повністю відсутньою, інші географічні або майнові розшарування або характеризуються низькою потужністю зв'язку, або такий зв'язок не є статистично значимим. Географічна близькість у контексті нашого дослідження може розглядатися як фактор зміцнення економічних стосунків, що призводить до формування спільної моделі розвитку. Майнове розшарування у власну чергу є свідомством того, що високою є вірогідність близьких (навіть тотожних) сценаріїв розвитку країн, навіть попри їх віддаленість одна від одної.

Зрозуміло, що вивчення для динаміки переходу економіки України до сервісної моделі будувати кореляційну матрицю неможливо, тому ми наведемо значення кореляції між питомою вагою доданої вартості послуг у загальному обсязі ВВП та українським індексом бізнес-активності відповідно до частоти вимірювання останнього. За період з 2020 року вона склала $r=0,406$ зі значимістю $p=0,01$. Таке значення кореляційного коефіцієнта свідчить про те, що Україна розвивається за сервісною моделлю навіть попри війну.

Таким чином, підводячи підсумки аналіз розвитку економіки України та світу відповідно до сервісної моделі, проведеного на основі окремих індикаторів, що характеризують інтенсивність ведення бізнесу, можна зробити наступні висновки:

- гіпотезу авторів, щодо зв'язку переходу до сервісної економіки з позитивними зрушеннями у веденні бізнесу підтверджено як у географічному, так й у майновому розрізі країн світу, причому майнове розшарування виявилось більш потужним групуючим фактором;
- підтверджено також, що сервісна модель починає працювати й в Україні, поживляючи бізнес навіть попри воєнний стан.

Література

1. Ease of Doing Business Scores. *The World Bank. Doing Business Archive* URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/data/doing-business-score> (дата звернення: 20.09.2023).

2. Презентація результатів дослідження Ukrainian Business Index. *Дія. Бізнес*. URL: <https://export.gov.ua/news/3145-ukrainian-business-index-report> (дата звернення: 20.09.2023).

3. Ініціатива для відновлення економіки, розвитку підприємництва та експорту України. *Дія. Бізнес*. URL: <https://business.dii.gov.ua/economic-recovery> (дата звернення: 20.09.2023).

4. Service, value added (% of GDP). *The World Bank*. Data URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/data/doing-business-score> (дата звернення: 20.09.2023).

26.	<i>Leonov Oleksandr, Leonova Tetiana</i> SOME APPROACHES TO DEVELOPING EFFECTIVE COMMUNICATION STRATEGIES IN AGRIBUSINESS	92
27.	<i>Лизогуб А.О.</i> МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО В УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ.....	95
28.	<i>Літвінова А.М.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ СТУДЕНТАМИ МЕНЕДЖЕРАМИ.....	97
29.	<i>Мардар М.Р., Устенко І.А.</i> МАРКЕТИНГ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ.....	99
30.	<i>Мельник А.М., Король С.Я.</i> КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ ТА НЕДОЛІКІВ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	102
31.	<i>Мельник А.Р., Колеснікова К.С.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	105
32.	<i>Мещеряков В.Є., Рослякова А.К.</i> ВПЛИВ АНАЛІЗУ НА ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА.....	108
33.	<i>Момот В.Є., Санин В.П.</i> ІНДИКАТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ ВІДПОВІДНО ДО СЕРВІСНОЇ МОДЕЛІ.....	111
34.	<i>Морозова М.Е.</i> ІНСТРУМЕНТИ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ.....	116
35.	<i>Мунтян І.В., Мільчева В.В., Донець Л.Я.</i> КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИЙ БРЕНД: ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ.....	119
36.	<i>Никифорок О.І., Стасюк О.М., Федяй Н.О.</i> МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНІ ЕФЕКТИ ВІД ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНИХ ГАЛУЗЕЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	122
37.	<i>Агеева І.М., Новикова В.С.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	126
38.	<i>Огренич Ю.О., Василенко Д.О.</i> СТАН ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ, НАДАННЯ ПІЛЬГ, ПЕРСПЕКТИВИ	131